

23 juli 2017

Respect! Leven in ontzag voor God

Bijbellezing: Nehemia 5

Toen ik twee weken geleden tijdens de sportweek van onze kerk op het sportveldje liep, hoorde ik een aantal keren de leiding van de sportweek zeggen; 'respect, man!' 'Respect dat jullie zo stil zijn geweest!' Of: 'respect dat jullie op zo'n goede manier met elkaar zijn omgegaan'. 'Respect man!' Nu over dat respect gaat het in de preek. In dubbele zin gaat het over respect: het gaat n over een manier van leven die respect oproept. Een leven, waarvan wij zouden zeggen: 'nou, respect, man!' Wat is dat voor een soort leven? Hoe kunnen u, jij en ik zo'n leven uitleven? ... En het gaat ook op een tweede manier over respect, namelijk over een leven uit respect, uit ontzag voor God. Leven met diep respect voor God.

Eerst naar Nehemia toe...

Nehemia spreekt over dit respect, dit ontzag voor God, tegenover de joden die hij bij elkaar had geroepen. Hij wilde het probleem dat er was ontstaan te midden van het joodse volk aanpakken, namelijk de kloof tussen rijk en arm die er was ontstaan. Dat die kloof was ontstaan, had een reden. Het volk Israel moest belastingen betalen aan de Perzische overheersing. De Perzische koning, maar ook de Perzische bewindvoerders die in Israël gestationeerd waren, vroegen om een financiële afdracht, om belasting. Maar velen van het volk Israel konden dat niet opbrengen... en toch moesten zij... Zij deden daarom afstand van hun bezittingen om op deze manier toch de belasting te kunnen betalen. Zij verkochten hun bezittingen, of – dat is nog schrijnender – zij verkochten hun kinderen als slaaf – om zo als gezin in leven te kunnen blijven. Een andere manier om de belastingen te betalen was om een lening af te sluiten bij volksgenoten. De rijke joden leenden de armere joden geld... tegen rente weliswaar. En zo gebeurde het dat de armen steeds armer werden... hun bezittingen moesten verkopen... soms zelfs hun kinderen moesten verkopen... en de rijken onder het volk bleven rijk, ja werden door die geheven rente zelfs rijker... Hoe kan dat bestaan tussen broeders en zusters van één volk, tussen leden van één familie... hoe kon dat bestaan te midden van het uitverkoren volk van God? Het is het geld..., die vreselijke macht van het geld, die mensen die ten diepste bij elkaar horen, uiteen weet te drijven...

Nehemia hoort de arme mensen roepen en klagen... en hij wordt zo boos over deze situatie! Nehemia wordt woedend als hij dit allemaal te horen krijgt. Hij roept daarom na een moment van bezinning al de joden bij elkaar. En hij zegt tegen hen – in het bijzonder tegen de rijke en vooraanstaande mensen onder het volk natuurlijk: 'Wat u doet, is niet goed. Heb toch, bij alles wat u doet, ontzag voor onze God, anders haalt u zich de hoon van de vijandelijke volken op de hals! (vers 9)' Nehemia neemt vervolgens drastische maatregelen. Hij gebiedt de rijke joden om de schuld van hun arme volksgenoten kwijt te schelden en om hun bezittingen terug te geven. Nehemia laat de priesters erbij komen. In aanwezigheid van de priesters beloven de rijke mannen dat zij woord zullen houden. De interne kwestie wordt daarmee tot een geestelijke zaak: een zaak niet slechts tussen burens en familieleden, maar een zaak tussen broeders en zusters van dat ene volk van God. Voor het aangezicht van de priesters... zeg maar: voorin de kerk... belooft men plechtig om woord te houden en het onrecht te stoppen. Het volk is getuige en zegt 'amen'. Zij loven God. En zo wordt deze heel spannende bijeenkomst met zoveel pijn en onrust toch nog een vreugdevolle dienst. Want men gaat zingend de kerk uit. Nehemia schrijft: 'alle aanwezigen riepen 'amen' en loofden de HEER.

Het ging Nehemia dus in de kloof tussen rijk en arm uiteindelijk om *het ontzag voor God*. In de Herziene Statenvertaling staat het nog iets letterlijker, daarin wordt het zo gezegd: 'moet u niet wandelen in de vreze van onze God?' En Nehemia geeft zich zelf vervolgens ten voorbeeld. Ook al was Nehemia bevoegd om als bewindvoerder in naam van de koning van Perzië belastingen te innen..., hij wilde niets van zijn volk ontvangen. Hij eigende zich geen bezittingen toe. Hij betaalde zijn personeel gewoon uit eigen zak. Waarom? Nehemia zegt het zelf heel mooi: 'ik deed het anders, namelijk: anders dan al die andere rijke en vooraanstaande mensen. Ik deed het anders, uit ontzag voor God' Twee keer gebruikt Nehemia dit argument: het ontzag voor God. 'De vreze des HEEREN'. Dat leidde ertoe dat het anders moest onder het volk en dat zorgde ervoor dat Nehemia voor zichzelf andere keuzen maakte en anders leefde. Dat ontzag voor God.

Maar...: wat is dat 'leven in ontzag voor God'? Wat is dat 'wandelen in de vreze voor de HEER'? Ik wil er een aantal dingen over zeggen:

Voor een jood uit de tijd van Nehemia was dat 'ontzag voor God', die 'vreze des HEEREN' een heel bekende term. Het vatte eigenlijk heel het leven met God samen. Het ontzag voor God, dat is: leven volgens de wetten die in de Thora staan. Maar 'leven in ontzag voor God' betekent in de Bijbel ook: *leven in liefde voor God*. Ontzag voor God betekent niet alleen 'netjes luisteren en braaf de geboden opvolgen', maar ook: 'God toegewijd zijn, op God vertrouwen, Hem liefhebben', kortom: met je hart, je ziel, je verstand, met alles van je leven aan Hem verbonden zijn. ... Het gaat dus in het 'ontzag voor God' om liefde, om vertrouwen, om toewijding, om gehoorzaamheid. Ja ook om diepe eerbied en ontzag. Want God is een geweldig grote God, volkomen heilig en rechtvaardig. In het Hebreeuwse woord voor 'ontzag' zit ook de betekenis van 'vrezes', 'angst hebben'. God is niet zomaar iemand waar je je aan verbindt. God neemt onze woorden en daden serieus. God oordeelt deze wereld naar alles wat zij heeft gedaan en niet heeft gedaan. Daar wordt steeds weer in de Bijbel naar verwezen.

Ontzag voor God, dat is dus: diepe eerbied, gehoorzaamheid, maar ook vertrouwen, liefde, toewijding. Zo is uw en mijn leven bedoeld. Een leven in diepe eerbied, in gehoorzaamheid, in vertrouwen, liefde en toewijding aan God. En als je zo leeft, zo zegt Nehemia..., hoe kan het dan dat je zo met elkaar omgaat, dat je elkaar zulk groot onrecht aandoet?

Leven uit ontzag voor God, dat is de basis voor alles wat je doet, wat je wilt, waar je naar streeft, welke plannen je maakt enzovoort. Maar ik probeer nog wat concreter te worden. En daarvoor projecteer ik even iets op het scherm, wat een beetje bij deze tijd past: een VVV-bord

Aan de hand van dit bord wil ik nu nader uitleggen wat dat ontzag voor God betekent in je dagelijks leven. Ik denk namelijk dat het leven uit ontzag voor God uit drie, eigenlijk vier 'V's' bestaat. Dat logo van de VVV is zelf ook een V, dus we hebben in totaal vier V's. Vier V's om te onthouden, namelijk: *verantwoordelijkheid, vertrouwen, vrijheid en vrede*. Ik leg het uit:

Verantwoordelijkheid en Vertrouwen

Nehemia spreekt de rijke mensen aan op hun verantwoordelijkheid. Nehemia zegt eigenlijk heel eenvoudig: 'gebruik je verstand en neem je verantwoordelijkheid'. 'Neem je verantwoordelijkheid naar je naaste toe!' Ja, dat kan soms heel pijnlijk zijn, want ik denk niet dat deze rijke mensen met een glimlach op het gezicht al de bezittingen aan de arme mensen hebben teruggegeven.

Leven in ontzag voor God, is je verantwoordelijkheid gebruiken. Naar je medemens toe. Naar de wereld toe. Naar jezelf toe. Naar je eigen lichaam toe. En zo nam Nehemia trouwens ook zelf verantwoordelijkheid: als een goede leider gaf hij zichzelf als voorbeeld door zichzelf op geen enkele manier te verrijken ten koste van zijn volksgenoten.

Verantwoordelijkheid. Maar ook – dat is die tweede 'V' – leven in *vertrouwen* op God. Want uiteindelijk is mijn leven niet veilig en wel bewaard door al de verstandige beslissingen die ik heb genomen in mijn leven en door al de verantwoordelijkheid die ik heb gedragen... Uiteindelijk is mijn leven alleen veilig in de handen van God. Al mijn stukwerk, al mijn stappen, al de kruispunten van mijn leven..., vaak kom ik er zelf niet uit, maar dat hoeft ook niet: ik mag gaan en staan in de kracht van God, in het vertrouwen op Zijn liefde, in het vertrouwen dat Hij mijn leven zal leiden en tot Zijn doel zal brengen. Niet voor niets roept de Spreukendichter er regelmatig toe op in zijn boek om de toekomst in Gods handen te leggen.

Het gaat er nu niet om dat u en ik precies weten hoe wij ons leven moeten invullen in alle situaties die op ons pad komen, maar zijn in mijn leven deze twee V's in balans? Neem ik mijn verantwoordelijkheid op mij? Zie ik waar mijn verantwoordelijkheden liggen, die God mij gegeven heeft? Ga ik er werk van maken van de verantwoordelijkheden die God mij gegeven heeft? Maar vertrouw ik ook echt op God? Durf ik de dingen ook uit handen te geven aan Hem? Of ben ik vooral zelf aan het roer op mijn levensschip?

Soms bevind je je misschien in een spagaat tussen verantwoordelijkheid en vertrouwen... Wat moet ik nu? Loslaten? Of aanpakken? Vertrouwen? Of zelf een kant op kiezen en gaan?

Op zo'n moment kan die gemeente heel belangrijk zijn, die gemeente die Nehemia er ook bij te hulp riep. Toen de spanning te snijden was, riep Nehemia de priesters erbij. De gemeente was vertegenwoordigd. Zij hielpen de rijke mensen op dat moment om hun keuze ook definitief te maken. Ik zou daarom ook tegen u zeggen: gebruik daarom de geestelijke wijsheid, de kennis en de luisterende oren die onze gemeente rijk is.

En wat ook belangrijk is om te zeggen bij deze spanning tussen 'verantwoordelijkheid' en 'vertrouwen': heel vaak bevinden de keuzen die wij moeten maken zich in een grijs gebied. Het is niet helemaal ja, of helemaal nee. Het is meestal 'ja, maar' of 'nee, maar toch'. Daardoor zal de ene de ene keuze maken en de ander een andere keuze. Dat is nu eenmaal zo in deze wereld, waarin alles zo ingewikkeld is en goed en kwaad zo dicht bij elkaar liggen. Maar maak je keuze *voor God*. En dat is de goede keuze.

Vrijheid

Leven in ontzag voor God is ook leven in vrijheid. Paulus spreekt in dit kader over een leven door de heilige Geest. De Heilige Geest brengt vrijheid in je leven. (x) Paulus zegt het in Galaten 5 zo: *Christus heeft ons bevrijd opdat wij in vrijheid zouden leven; houd dus stand en laat u niet opnieuw een slavenjuk opleggen... Ik zeg u dus: laat u leiden door de Geest...*

Zijn de keuzen die ik in mijn leven maak, is het leven dat ik leef, een leven in vrijheid? Of laat ik mij nog door van alles en nog wat binden? Is Jezus de HEER over mijn leven? Of dien ik nog zoveel andere heren? Nehemia wees zijn volksgenoten op de macht van het geld. Eigenlijk waren door die macht van het geld zowel de rijke als de armen

volksgenoten slaaf geworden. De arme mensen waren in sommige gevallen letterlijk slaaf geworden door de hebzucht van de rijken. Maar eigenlijk waren de rijke mensen net zo goed slaaf, slaaf van hun verlangens naar nog meer geld en bezittingen.

Leven in ontzag voor God betekent dat ik mij niet slaaf laat maken van welke goden dan ook. De macht van het geld, of het succes. De macht van de mening van anderen, of van mijn eigen idealen, waardoor ik mij laat sturen. Nee, ik leef in ontzag voor God. Ik mag vrij zijn in Christus. Hij is de enige Heer in mijn leven, mijn Redder, mijn Koning.

Vrede

De drie v's – verantwoordelijkheid, vertrouwen, vrijheid – staan in het logo van de VVV omraamt door nog een grotere V. En dat is misschien nog wel de belangrijkste V. De V van *vrede*. En daarmee bedoel ik het Bijbelse woord 'vrede', 'shalom'. Het Bijbelse woord *vrede*, het woord *shalom*, betekent meer dan 'geen oorlog'. Het betekent ook: gerechtigheid, recht, dat het in harmonie is met elkaar. Het betekent ook: liefde, rust..., een heerlijke harmonie.

Nehemia bracht weer harmonie te midden van zijn volk: vrede tussen de rijken en de armen. Maar ook vrede in het hart met God. De samenkomst met de priesters eindigde in het loven van God.

Vrede, daar is alles in het leven in ontzag voor God op gericht. Niet: onder het tapijt vegen, de lieve vrede bewaren, geen lastige thema's aansnijden. Nee, wat spande het erom tijdens de vergadering die Nehemia belegde! Maar uiteindelijk toch die vrede onder elkaar. En die vrede met God.

Om deze vrede te brengen, is de Here Jezus gekomen. Hij heeft de grote Verantwoordelijkheid op zich genomen. In volledig Vertrouwen op Zijn vader. Vrijwillig! Om ons die Vrede te brengen. Vrede met God en vrede met elkaar. Jezus is onze Vredevorst. Hij heeft die shalom gebracht: die vrede, die liefde, die harmonie, die gerechtigheid... door Zichzelf op te offeren.

Leven in ontzag voor God, dat is daarom eigenlijk heel eenvoudig gezegd: Jezus volgen. Je aan Hem overgeven en in Zijn voetstappen gaan, Zijn voorbeeld volgen. Jezus liet ons zien wat een leven in ontzag voor Zijn hemelse Vader inhield. Hij heeft ons laten zien wat verantwoordelijkheid nemen is. Wat echt vertrouwen is, vertrouwen tot in de dood. Hij liet zien hoe je in vrijheid kan leven, terwijl je jezelf als knecht voor de ander geeft. Hij liet ons proeven hoe bijzonder die vrede met God en met elkaar mag zijn. Hij geeft die vrede.

Ik zou u daarom willen zeggen:

Leef in ontzag voor God, de Vader.

Laat u leiden door de Heilige Geest.

En volg het voorbeeld van Zijn Zoon Jezus Christus.

Zo heeft God uw en mijn leven bedoeld.

U hoeft niet alles van deze preek te onthouden. Maar kijk eens voor uzelf nog eens naar die vier v's... Hebben ze allemaal een plekje in uw leven? Is het een beetje met elkaar in balans? De verantwoordelijkheid die God u geeft, neemt u die ook op u? En leeft u in diep vertrouwen op God? Is uw leven ondanks alle drukte en verantwoordelijkheden en situaties een leven in vrijheid, of zijn anderen dan God alleen heer en meester over uw leven? ... En zoekt u steeds die vrede? Die liefde, die harmonie, die gerechtigheid?

Ik weet niet of u het ook zo heeft ervaren, maar de VVV brengt mij toch altijd op het goede spoor, waar ik ook ben. Leef daarom in verantwoordelijkheid, in vertrouwen, in vrijheid en vrede. Leef in ontzag voor God. Dat is pas een leven dat respect verdient!